

## SEPTIMIU BUCUR IN LITERARY CONTEXT

**Dumitrița Todoran, PhD Candidate, "Petru Maior" University of Tîrgu-Mureș**

*Abstract: The interwar period was a role for literature because it contributed to its development and at the same time modernizing it. In this period appeared numerous magazines and trends in the evolution of literature such as: Life Romanian, Romania literary, Weather, New Word, Gândirea, Literary life, Romanian thought etc.*

*In the context of interwar literary criticism and essays Septimiu Bucur's name is ignorant though his signature is commonly found in prestigious magazines of the time. His activity knowing two stages: the pre-release, remaining in the press, characterized by limited space manifestation of timeliness chronicle literary, the publishing article, and after the Liberation, which is almost unknown, characterized by extensive studies dedicated to large specimens of Romanian writing: Eminescu, Caragiale, Blaga, Goga, Rebreanu, Sadoveanu ș.a.*

*Keywords: the interwar period, magazines, criticism, essays, Septimiu Bucur, article*

Perioada interbelică pune capăt tranziției, dar nu și crizei de identitate care marcase epoca anterioară. „Complexele culturii române” de care vorbea Mircea Martin, în cartea sa despre George Călinescu, rămân în continuare la fel de active, chiar acutizate. Perioada aceasta este însă foarte dinamică. Prin efervescența publicisticii dar și prin numeroasele grupuri care se constituie în jurul unor reviste de prestigiu sau al unor personalități. Se poate vorbi de superioritatea perioadei interbelice, exceptând poate chiar dramaturgia.

Una din fațetele de bază de cunoaștere a Mișcării Legionare o reprezintă tezaurul scris. Încă de la începuturile ei, Legiunea a revoluționat și creat un suflu național de înnoire și înălțare a culturii pe treapta cea mai de sus a spiritualității românești.

Scrisul legionar reprezintă o autenticitate națională și el trebuie cunoscut, cercetat și aprofundat încă de la originile lui. El a apărut într-un moment în care forțele tenebroase din afară și ideile lor negativiste erau cultivate cu asiduitate în țară, el înțelegând să facă din autohtonism nu un simplu postulat teoretic, ci o fenomenologie în primatul spiritului autohton, baza autenticității noastre naționale. Prin el s-a făurit fundamentul solid al regăsirii spirituale naționale care, avea să scoată la iveală în scurt timp opere de cea mai mare valoare în cultura română și nume dintre cele mai cunoscute.

Naționalismul cultivat de toate aceste energii luptătoare prin scris pune astfel bazele unei fecunde perioade în viața culturală a neamului și prin autenticitatea sa, de împlinire vizionară a destinului românesc. Autenticitatea, originalitatea în scris, fără interferențe și aplicații din cultură străină, fără copieri și adaptări de circumstanță din curente străine, fără substituiți care să cadreze numai la suprafață cu realitatea românească, au fost bazele adevărate ale dezvoltării și primenirii culturii noastre naționale, conștiința omogenă de identitate și manifestare românească. Acest moment de naturalețe manifestă românească, avea să dea la iveală cel mai puternic curent literar cunoscut în literatura română numit "gândirist" și, atașat lui, pe aceleași baze, un alt curent numit "iconarist", ambele suplimentându-se reciproc și formând un tot unitar autentic și dominant.

Cultivarea spiritului etnic religios prin neo-ortodoxism, relevat atât la revista "Gândirea" cât și la "Iconar", corelat natural cu iubirea față de Mântuitor și cu viața în veșnicie, principiu normativ al creștinismului nostru, noua generație înțelege să-l adâncească

și să-l lărgească, cadru prețios al iubirii și înțelegerii dintre oameni. Acest spirit, "avântean" cum îl numea filozoful Vasile Bâncilă, circumvoluționa în tânăra generație prin regăsirea supremă pe linia marelui destin de dincolo de moarte, ca o dominantă prin excelență. O proteica și majestuoasă creativitate pe tărâm românesc lua astfel avânt. Având de înfruntat adversitatea regimurilor ajunse la conducerea statului, neînțelegătoare ale acestui fenomen devenit încă de la început predominant, scrisul legionar nu a sucombat. Din contra, cu fiecare prigoană, el a revenit mai puternic și mai fortificat, ancorat adânc în destinul național, prilej de meditație pentru casta ocultă, cea care printr-un nihilism accentuat, prin prostituarea culturii, înțelegea să-și lege profiturile financiare și materiale. Cum scria Nichifor Crainic în "Spiritul autohton": "România închide în țărmurile ei toată Marea vie a sângelui etnic... Dar valul ei omogen e întrupat de considerabile insule minoritare și e stropit de la un capăt la altul al țării de vitrioulul semitic... „

Apariția neamului nostru în spațiul său e un fenomen firesc cum e tâsnirea izvoarelor din coastele Carpaților. Nu cunoaștem vremea când s-au născut, dar le vedem nervurile strălucitoare de apă care circulă ca un sânge cristalin al acestui pământ. Tot astfel, dincolo de ipotezele arheologice și proto-istorice, străvechimea noastră zace în muntele de mister al vremii, de unde gâlgâie izvoarele de viață etnică, ce bat prin albiile generațiilor până în obrazul celor care trăiesc astăzi. Omul acestei autohtonii e crescut din peisaj ca grâul, ca stejarul, ca vulturul. El e microcosmosul în care se rezumă înțelesul mileniilor românești și stihiiile chimice și fizice ale mediului natal. Balada geniului ciobănesc, îi zugrăvește părul cu pană de corb și mustața cu spic de grâu. El are în fața dogorită de arșită ca pâinea coaptă din truda-i milenară. El poartă albul zilei în cămașă și seara în suman, iar femeia lui plaiul de Maiu în altița de pe umeri..." În consens, la aceasta dimensionare a elementului tradițional autohton, alte spirite elevate vin să i se alăture, formând generația de aur a creativității noastre prozodice de substanță.

Marii gânditori români recunoscuți pe plan universal, provin prin excelență ca rod al educației legionare. Pornind de la întemeietorul ei Corneliu Z. Codreanu, la Ion Mota, Vasile Marin, Mircea Eliade, Constantin Noica, Emil Cioran, Traian Brăileanu, Vasile Bâncilă, Nae Ionescu, Sextil Pușcariu, Constantin Gane, Vasile Christescu, George Tutoveanu, Ernest Bernea, Ion Gavanescu, Ion Barbu, Simion Mehedinți, Aron Cotruș, Radu Gyr, Dragoș Protopopescu, Ion Petrovici, P. P. Panaitescu, Corneliu Sumuleanu, Arthur Gorovei, Septimiu Bucur, G. G. Longinescu, Traian Herseni, Ovidiu Papadima, Mircea Streinul, Dan Botta, Dumitru Murarasu, N. C. Paulescu, Aurel Marin, Lucian Predescu, Mihail Cosmovici, Mihail Manoilescu, Victor Puiu Garcineanu, Gheorghe Manu, Petre Tutea, Vasile Andrei, Dumitru Gâzdaru, Alexandru Constant, Horia Tănăsescu, Liviu Stan, Horia Nitulescu, Eugen Chirnoaga, compozitori de renume cu aleasă vocație ca: Ion Mânzatu, Iustin Iliesu, Nelu Ionescu, Remus Tincoca și până la gânditorii legionari de mai apoi (Horia Sima, Comandantul Miscării Legionare), Faust Brădescu, Filon Verca, Stan M. Popescu, Alexandru Randa, Vasile Poșteuca, Gheorghe Racoveanu, Radu Budișteanu, ni se dezvăluie aceeași trăsătură definitorie de continuitate creativă în cadența românească și ei reprezintă numai un manunchi, un număr infim din pleiada care s-a afirmat pe plan național și universal. Odată cu instalarea forțată a noului regim de ocupație comunist prin ajutorul tancurilor sovietice după 23 August 1944, grija primordială a acestuia a constituit-o distrugerea prin orice mijloace a trăirismului de esență național-legionară, introducându-se în schimb o literatură de comandă, prozaică,

pernicioasă, care să proslăvească inamicul de veacuri al Neamului și regimul lui instalat cu forța la conducerea țării. Cele mai semnificative creații sunt prohibite, puse sub obroc, arse și distruse de noua conducere pseudo-academică, iar dascălii neamului sunt aruncați în închisori, distruși sistematic prin chinuri și torturi groaznice, asasinați brutal pentru a li se pierde orice urmă.

Literatura de esență legionară a reprezentat pentru regimul comunist o teamă perpetuă. Acest suflu autentic românesc izvorât din scrierile legionare, venea ca o ofensă pentru oamenii de cultură slugarnici comuniști aflați la cheremul sovietelor; ceea ce aparținea creației monumentale a neamului, i s-a substituit o maculatură insalubră, la ordine, depozitară a urii contra adevăratei culturi, o "literatură distrofică" după cum o definea marele poet Radu Gyr, Sfânt Francisc al închisorilor comuniste. Miscarea Legionară rămâne totuși în conștiința noilor generații ca un izvor de adapare în suflu trainic românesc, postament al continuității noastre tradiționale adevărate. Toate încercările de stâlcire a adevărului, vor eșua lamentabil; trăirismul legionar este însăși trăirea milenară adevărată prin care Neamul s-a menținut, supraviețuit și manifestat; el este "nervura cristalină" a permanenței românești. Cunoașterea obiectivă a tot ceea ce a fost interzis, îndepărtat, măsluit, distorsionat cu ura abjectă din îndemnuri străine va reprezenta pentru generația tânără de azi un sublim moment al înțelegerii adevărului și mândriei românești. Sângele care s-a scurs din pieptul tineretului în acel moment euforic decembrist al redesteptării naționale și înlăturării sistemului oligarhic- dictatorial comunist, este legătura de viață a neamului, continuată de la jertfele altei generații sacrificată pe altarul patriei, catapeteasmă peste veacuri eroică și trăsătură definitorie a rasei noastre, a românilor, pentru menținerea firului și spiritului vieții etnice.<sup>1</sup>

Perioada interbelică a avut un rol important pentru literatura română deoarece a contribuit la dezvoltarea ei și în același timp la modernizarea ei. În această perioadă au apărut numeroase reviste și tendințe în evoluția literaturii precum: Viața românească, România literară, Vremea, Cuvântul nou, Gândirea, Viața literară, Gând românesc etc.

Perioada cuprinsă între cele două războaie mondiale a fost o epocă paradoxală, marcată de un important progres economic și de un avânt cultural fără precedent dar și de puternice seisme sociale și politice ( greve, legi rasiale).

După cum arată Ovid S. Crohmălniceanu în “ Literatura română între cele două războaie mondiale”, primul război mondial a întrerupt violent cursul vieții literare românești ( revistele își încetează apariția, cenaclurile nu mai funcționează). Locul majorității foștilor directori de conștiință e luat de alții anonimi: Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, Liviu Rebreanu, George Călinescu, Tudor Arghezi, Ion Barbu etc.

Polemicele literare se poartă mai ales în jurul specificului național și al dicotomiei tradiționalism/ modernism, dezbateră lunecând de pe zona esteticului spre cea a ideologiei politice: gruparea din jurul revistei *Gândirea* va confunda etnosul național cu ortodoxismul iar ideea unei nașteri naționale, promovată atât de cercul *Gândirii* cât și de cel de la *Cuvântul* va fi preluată din ideologia fascistă. Disputa purtată în jurul problemei traditionalism-modernism creează două curente de opinie antagonice: curentul tradiționalist care luptă pentru menținerea structurilor existente opunându-se înnoirilor de orice fel (industrializare, urbanizare

<sup>1</sup> Nicolae Niță, *Primatul spiritual legionar*; <http://www.miscarea.net/primatul.htm>

etc) și curentul modernist creat în jurul revistelor *Sburătorul*, *Contimporanul*, *Punct Integral*, *Alge*, caracterizat prin deschiderea către Occident și valorile civilizației europene moderne.

Cea mai importantă revistă literară de orientare tradiționalistă a fost *Gândirea*, înființată la Cluj în 1921 sub direcția lui Cezar Petrescu iar din anul următor a lui Nechifor Crainic. Aceasta urmărește să apere “românismul” împotriva “spiritului internationalist” al epocii. Nechifor Crainic va face însă din ortodoxism cheia de boltă a doctrinei gândiriste. Doctrina gândiristă semnifică așadar un traditionalism spiritualizat în sensul că ortodoxismul este identificat ca matrice spirituală a românismului.

Gândiriștii căutau inițial “sufletul național” în folclor, în miturile și credințele precreștine de unde și cultul iraționalului și abundența de motive, simboluri și mituri precreștine în literatura lui Blaga, A. Maniu, V. Voiculescu ș.a. După 1928, pe măsură ce revista se orientează politic din ce în ce mai mult către dreapta, apare o critică tot mai radicală a societății burgheze, în care autorii criticau vechea generație într-un limbaj violent, reproșându-i că reprezintă o mentalitate anacronică, definită prin raționalism, spirit critic și credință fermă în “ideea umanitară, în drepturile eterne ale omului”. Nu toți colaboratorii revistei vor adera la noua doctrină, definită de Blaga drept un “periculos mesianism rasist” asupra căruia formula următorul avertisment: “Până acum nici un popor nu a devenit mare pornind de la un program mesianic”. Revista însă va institui un adevărat stil, ignorând avertismentul său, adoptat de mișcarea legionară și de propaganda regimului antonescian, un fel de delir mistic încărcat cu metafore apocaliptice precum “poruncile sângelui”, “prăpăstiile de vremelnicie” etc.

Pe tărâmul poeziei, distincția traditionalism/ modernism e dificil de operat, dat fiind că poeții de la *Gândirea*, tradiționaliști prin orientare sunt în general moderni prin limbaj iar pe de altă parte poeții cercurilor moderniste cultivă adesea teme și motive tradiționaliste. Totuși se pot delimita trăsături specifice pentru fiecare orientare în parte: în cazul poeziei tradiționaliste, satul tradițional în opoziție cu orașul dezumanizat, istoria națională, sentimentul religios, folclorul național etc, iar în cazul poeziei de avangardă, elogiul orașului modern, al civilizației industriale, erotismul, antireligiozitatea, revolta socială.<sup>2</sup>

În contextul criticii și eseisticii literare interbelice numele lui Septimiu Bucur este ignorant deși semnătura lui este frecvent întâlnită în revistele de prestigiu ale vremii. Activitatea lui cunoaște două etape: cea de dinainte de Eliberare, rămasă în presa vremii, caracterizată prin manifestări pe spațiul restrâns al cronicii actualității literare, al articolului publicistic, și cea de după Eliberare, care este aproape necunoscută, caracterizată prin studii ample dedicate marilor exemplare ale scrisului românesc: Eminescu, Caragiale, Blaga, Goga, Rebreanu, Sadoveanu ș.a.

Septimiu Bucur publică diverse comentarii la cărți de literatură, teorie literară, filosofie, atât românești cât și străine începând cu 1934 în revistele “*Gândirea*”, “*Vitrina literară*”, “*Gând românesc*”, “*Naționalul nou*”, “*Progres și cultură*”, “*Viața literară*”, “*România literară*”, “*Azi*”, “*Eu și Europa*” etc. Deși în și lasă amprenta în revistele mai sus enumerate, numele lui Septimiu Bucur este ignorat în critica și eseistica literară interbelică. Cauza? Autorul nu reușește să alcătuiască pe parcursul vieții un volum de cronici și eseuri

<sup>2</sup> *Gândirea*, *Orizont și stil*, Anul XVI, 1936

literare, prin urmare, posteritatea l-a cam pierdut din vedere. Pe lângă acest lucru n-a fost genul de persoană care să atragă atenția asupra sa nedeclanșând polemici. Însă, textele sale critice, atât cele pe care a reușit să le publice cât și cele care au rămas în manuscris îi conferă statutul distinct de critic. Se ocupă de critica prozei discutând valabilitatea subiectelor și a temelor fiind un bun observator și analizator apreciind operele diverșilor autori, desconsiderând operele altora.

Revista de suflet a scriitorului Septimiu Bucur a fost *Gândirea*, unde îi și publică numeroasele cronici și eseuri literare în năpătuite începând cu anul 1935 până în 1941: *Creștinism și realitate socială*, *Reabilitarea realului*, *Poema Marelui Anonim*, *Spre o antropologie paradoxală*, *Două cărți despre existență*, *Orizont și stil*, *Pascal văzut de J. Chevalier*, *Spangler și momentul european*, *Thierry Maulnier și miturile socialiste*, *Constantin Noica și problema conceptului deschis*, *Cuvinte despre Germania nouă* etc. Septimiu Bucur, colaborator constant la revista *Gândirea*, publică între anii 1935-1941 un număr de treizeci și șase de cronici și eseuri literare, prin care își evidențiază cultura bogată, simțul critic foarte bine dezvoltat.

Septimiu Bucur a fost un cititor de presă înrăit. Ziaristul Carandino ne confirmă acest lucru, spunând că „În fiecare număr al ziarului, un publicist ardelean, pe nume Septimiu Bucur, asigură articolul de doctrină. Nimeni nu-l citea, nici din redacție, nici din afara, fiindcă nimeni nu era curios. Doctrina Frontului Renașterii Naționale, cine să se intereseze de asemenea amalgam, în care intrau tot felul de rezidii ale fascismului, ideologie la modă în Europa? Numai el, Septimiu Bucur, nu se descuraja. Scria mereu și devenea din ce în ce mai trist. Până într-o zi a murit, parcă intoxicat de propria sa secreție.”<sup>3</sup>

O cultură bogată, un simț critic foarte bine dezvoltat, rafinament, frază seducătoare, judecăți penetrante, foarte multă informație oferită, pasiune literară ce reiese din ideile expuse, într-un singur nume, Septimiu Bucur. Toate aceste trăsături ale personalității sale ne sunt evidențiate în volumul conceput „Banchetul lui Lucullus”, volum dedicat scriitorilor clasici, marilor valori ale literaturii române. Exprimându-se furibund, în numele unui „naționalism integral”, „sănătos”, el crede că vehemența limbajului și negarea generală pot fundamenta o nouă ordine socială. Desființează dintr-un condei pe cei patru „titani ai cugetării iudaice: Marx, Freud, Bergson, Einstein” și se arată profund scârbit de „patrupedele” de la „Sburătorul”, de nulitățile de la „Viața românească” sau de lipsa totală de vocație vădită de T. Arghezi, G. Călinescu etc. pe care îi amenință. Rezumând, el proclamă „inexistența criticii românești” și „caducitatea” literaturii autohtone.<sup>4</sup> Expresie a unei atitudini pozitiviste față de opera literară, studiile lui Bucur, însuflețite de febră polemică, beneficiază de o anume densitate și rigoare a demonstrației.

<sup>3</sup> Nicolae Carandino, *Viața de haz și de necaz a lui Constantin Tănase*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2011, p.15

<sup>4</sup> [http://www.crispedia.ro/Septimiu\\_Bucur](http://www.crispedia.ro/Septimiu_Bucur)

## Bibliografie

### A. Bibliografia operei

1. *Banchetul lui Lucullus*: pagini de critică literară. - Ed. îngrijită, prefată și note asupra ediției de Serafim Duicu, Cluj-Napoca, Dacia, 1978, 303 pagini ( restituiri)

### B. Publicații în reviste

1. Bucur, Septimiu, *Orizont și stil* în Gândirea, Anul XIV, nr. 3, Martie, 1936

### C. Dicționare, Enciclopedii

1. Cosma, Ana, *Scriitori români mureșeni*, Biblioteca județeană Mureș, Tîrgu Mureș, 2000
2. Papadima, Liviu, *Dicționarul general al literaturii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006
3. Zăciu, Mircea, *Dicționar esential al scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 2000

### D. Volume de critică

1. Carandino, Nicolae *Viața de haz și de necaz a lui Constantin Tănase*, Editura Bibliotecă Bucureștilor, București, 2011, p.15
2. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația pentru literatură și artă, București, 1941
3. Crohmălniceanu, Ovid, *Istoria literaturii române între cele două războaie mondiale*, vol. I, București, Minerva, 1975
4. Negoîtescu, Ion, *Istoria literaturii române*, volumul I, ediția I, București, Editura Minerva, 1991
5. Piru, Alexandru, *Panorama deceniului românesc 1940-1950*, Editura pentru Literatură, București, 1968.

### E. Bibliografie virtuală

1. [http://www.crispedia.ro/Septimiu\\_Bucur](http://www.crispedia.ro/Septimiu_Bucur)
2. <http://www.miscarea.net/primatul.htm>